

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні особливості формування і управління інноваційним потенціалом регіонального розвитку туризму та рекреації із залученням молодіжного ресурсу». Тернопіль. 15-17 жовтня 2015 року

УДК 910.4

Підставка Р., с.н.с.

Науково-дослідний відділ НЗ «Замки Тернопілля», Україна

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАПОВІДНИК «ЗАМКИ ТЕРНОПІЛЛЯ» В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ

Pidstavka R., Sen. Res.

NATIONAL RESERVE "CASTLES OF TERNOPIL REGION" IN THE SYSTEM OF REGIONAL TOURISM PRODUCT

Державний історико-архітектурний заповідник в місті Збаражі (правонаступником якого зараз є Національний заповідник «Замки Тернопілля») створений Постановою Кабінету Міністрів України №78 від 8 лютого 1994 року. Базою заповідника став архітектурний комплекс Збараського замку XVII століття, Церква Преображення Господнього 1600 року, ансамбль споруд монастиря ордену отців Бернардинів XVIII століття, які є пам'ятками архітектури національного значення, ряд інших пам'яток міста і району.

В 1999 році до складу Заповідника ввійшов Вишнівецький архітектурно-ландшафтний комплекс - пам'ятка архітектури національного значення XVI - XVII століть.

В 2002 році утворено філію Заповідника у місті Скалаті Підволочиського району, центральним об'єктом якого став замок XVII століття.

У листопаді 2008 року на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 06.06.2008р. №28499/1/1-05 до складу Національного заповідника "Замки Тернопілля" увійшли оборонно-фортифікаційні споруди у м. Теремовлі - замок 1631 року, у селищі Микулинці (Теребовлянського району) - замок XVI-XVIII ст., у селі Підзамочок (Буцацького району) - замок 1600 року, у селищі Золотий Потік (Буцацького району) - замок XVII ст., у селі Язлівці (Буцацького району) - замок XIV-XVIII ст., у селищі Скала-Подільська (Борщівського району) - замок 1518 р. — XVIII ст., у селі Кривче (Борщівського району) - замок 1650 року.

У 2010 році до складу Національного заповідника увійшов замок XVII ст. у місті Чорткові.

Указом Президента від 15 січня 2005 року №35/2005 заповіднику надано статус національного закладу і перейменовано в Національний заповідник "Замки Тернопілля".

Відповідно до Статуту Про Національний заповідник "Замки Тернопілля" затвердженого наказом Міністерства культури України від 07 травня 2012 року №454, основними напрямками діяльності Заповідника є:

- пам'яткоохоронна робота;
- реставраційно-реабілітаційна робота;
- науково-дослідна та науково-методична робота;
- фондово-збиральницька діяльність;
- експозиційна робота;
- культурно-освітня робота;
- видавнича робота;
- міжнародна діяльність та співпраця;
- туристична діяльність.
- бібліотечна робота.

За час свого існування заповідник провів значну роботу із збереження, реставрації

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні особливості формування і управління інноваційним потенціалом регіонального розвитку туризму та рекреації із залученням молодіжного ресурсу». Тернопіль. 15-17 жовтня 2015 року

та відновлення цілої низки пам'яток архітектури, дослідження їх побудови і функціонування в минулому, налагодив наукову роботу і плідну співпрацю з низкою наукових закладів світу, організував понад 150 виставок майстрів народних промислів та художників України і зарубіжжя.

В Заповіднику налагоджена екскурсійна діяльність, робота по збору і вивченню предметів старовини, працює реставраційна майстерня, готель "Гетьман", ресторан "Легенда", органний зал, каса-магазин продажу сувенірної продукції, виставковий зал організації тимчасових виставок.

За більше 20 років свого існування заповідником організовано велика кількість наукових конференцій, в тому числі і міжнародних.

Національний заповідник має свій друкований орган - часопис "Вісник історії краю" (реєстраційне Свідоцтво ТР № 443-43 ПР). Також ведеться рубрика "ВІК" на сторінках районної газети "Народне слово".

Укладено і переукладено угоди на туристичне обслуговування з туристичними фірмами та агенціями України ("Волинь-турист" м. Луцьк, "Мандрівник" м. Рівне, "Оksamит КЛ" м. Тернопіль, "Гал Круїз" м. Івано-Франківськ, та ін.).

Однією з форм просвітницької діяльності заповідника є лекторська робота. Працює офіційний сайт - "Національний заповідник "Замки Тернопілля" в Інтернет. (Адреса: www.nzzt.com.ua), ведеться сторінка у соціальній мережі facebook.

Національний заповідник є членом Регіонально-туристичного Інформаційного Центру "Карпатський регіон" (Свідоцтво №1/04 від 28.03.2005 р.), а також членом Українського центру розвитку музейної справи Міжнародного благодійного Фонду "Україна - 3000".

Працівниками заповідника проводяться масові заходи з відзначення історичних та пам'ятних дат краю. Важливим напрямком роботи заповідника є міжнародна діяльність. Понад 15 років, спільно з археологами Болгарії, Іспанії, Франції організовує і проводить щорічно археологічні розкопки поселення трипільської культури біля с. Бодаки Збараського р-ну Тернопільської обл.

При науково-дослідницькому відділі заповідника створено видавничу групу, що займається виданням книг, брошур, інформаційних буклетів, матеріалів конференцій тощо.

При Національному заповіднику працює Науково-Методична Рада, реставраційна рада, фондово-закупівельна комісія.

В Збараському замку і Вишневецькому палацово-парковому комплексі функціонує 27 стаціонарна експозиція, зокрема: Стаціонарна зала «Зразки зброї періоду палеоліту початок 20 ст.», Стаціонарна зала «Кераміка Тараса Левківського – заслуженого діяча Мистецтв України», Стаціонарна зала «Дерев'яна скульптура народного майстра Володимира Лупійчука», Стаціонарна зала «Сакральна скульптура 18 ст.», Стаціонарна зала «Археологія краю», Стаціонарна зала «Трипільська культура» (археологічні знахідки стоянки біля с. Бодаки Збараського району), Стаціонарна зала «Етнографія та народні ремесла краю», Стаціонарна експозиція «Нумізматика, боністика, фалеристика», Антикварна кімната «Зразки меблів, колекція годинників, музичних інструментів 19-20 ст.», «Велика зелена вітальня», «Мала жовта вітальня», Вестибюль І-го поверху "Експозиція історичних портретів з фондів Львівського історичного музею", Стаціонарна зала «Сакральний живопис та церковна атрибутика», Стаціонарна зала «Вишивка Галичини, Волині, церковна вишивка», Стаціонарна зала «Зразки одягу краю 19-20 ст.», Експозиційна зала «Макети дерев'яної сакральної архітектури майстра Михайла Яськовича», Органний зал, Підземелля замку: «Експозиція знарядь тортур періоду середньовіччя», «Селянсько-козацька в'язниця», Стаціонарна зала «Особисті речі збаражанина Кир Івана Прашка – владики Австралії, Океанії, Нової Зеландії»,

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні особливості формування і управління інноваційним потенціалом регіонального розвитку туризму та рекреації із залученням молодіжного ресурсу». Тернопіль. 15-17 жовтня 2015 року

Каса-магазин і сувенірна крамниця, Зал змінних виставок : "Виставка робіт заслуженого художника України В. Купецького». Обладнано два стрільбища для стрільби з лука і арбалета в північно-західному бастіоні Збаразького замку і в парку Вишневецького палацу. Облаштована реставраційна майстерня. Проводяться реставраційні роботи рухомих пам'яток сакрального мистецтва. При Національному заповіднику функціонує бібліотека і читальний зал. На об'єктах заповідника працюють волонтерські загони з упорядкування територій. Організовано акцію - молодіжні трудові загони "Пам'ятати, відродити, зберегти" залучено студентів тернопільських вищих навчальних закладів.

Проводиться дослідження пам'яток історії та культури Збаражчини, як таких, що пропонуються Тернопільській обласній комунальній інспекції охорони пам'яток історії та культури для включення до Державного реєстру України.

Національний заповідник «Замки Тернопілля» приймає активну участь в розробці різноманітних міжнародних програм і грантів. В 2015 р. було виграно грант Посольства США на реставрацію Вишневецького палацово-паркового комплексу.

Участь заповідника у різних міжнародних туристичних маршрутах (зокрема «Шлях Гедиміновичів») популяризує об'єкти-пам'ятки національного значення на міжнародній арені та збільшує туристичні потоки на вказані пам'ятки.

Протягом другої половини 2015 р. завдяки сприянню обласної влади заповідник отримав кошти на реставрацію Збаразького замкового комплексу XVII ст.

Проведення стабільної та виваженої туристичної політики дозволить заповіднику вийти на якісно вищий рівень туристичного обслуговування відвідувачів, впровадження нових видів туристичної інфраструктури, збереження та популяризацію пам'яток історії і культури.